

Az országos dalárszövetség

A budapesti nemz. zenede

A budai zeneakademia

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap három negyed iven, zeneműveléssel, zeneszerzők és zeneművészek arcképeivel.
Ugy a lap szellemi részét illető közlemények, mint a kiadói vatal ügyköri tartozó levelek a társulat igazgatóságához **váci utca 3.** intézendők.

Budapest, 1883. március 20.

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Külföldre egészévre 8 frt. fél évre 4 frt.

Előzetlenül a „Harmonia“ nemzeti zeneműkereskedésben **Budapesten, váci utca 3.** s vidéken minden könyvkereskedésben. — Egyes szám ára 15 kr.

Kiadja a „Harmonia“ magyar zeneművészek társulata.

Felelős szerkesztő: Dr. Hubay Károly.

A szegedi színház.

Hogy is mondja csak az arab közmondás? „Isten őriz meg a jó barátaitól, az ellenségeimtől majd megvédem magam.“

Ilyen jó barát akadt nekünk szegedieknek a vidéki színeszet érdekeit képviselő „Színeszeti Közlöny“ben, hol egy bizonyos színeszeti igazgató „A szegedi új színház igazgatója és a központi igazgató tanács“ cím alatt Nagy Vince ellen egy förmérvényt hoz, melyre néhány rövid megjegyzésben reflektálni akarok.

Ez a derék színeszeti igazgató, kinek tollát nem érdek vezeti, mert a szegedi színházért nem pályázott, ugyancsak megmosdatja szegény Nagy Vince fejét s emellett minket szegedieket is valami pupákóknak néz, kiket holmi budapesti „klikkek“ csásos igéretekkel, mint a gyermeket a mézeskaláccsal elbódítanak. „A választás“, mondja tovább a cátoi vidéki színeszeti igazgató, ki „évek óta első szintársulatot vezet“, „hosszas korteskedések és kapacitálások után eldől egy fiatal ember, Nagy Vince a népszínház ellenőre javára, a ki meglehetősen ért a népszínházi reklámok gyártásához a napilapok részére, de kit egy elsőrendű vidéki színház vezetésére képtelennek tartok.“

Nohát ez szimpla misztifikálása a közönségnek, mert Nagy Vince mellett sem hosszas korteskedések, s még kevésbé kapacitálások nem folytak, hanem megkapta azért, mert a színi bizottság, a melynek tagjai aligha mennek a vidéki színeszeti igazgató úrhoz, ki elsőrendű társulatokat vezet, belátást kölcsön kérni — az ő ajánlatában látta a legtöbb garantiát a kiszabott föltételekre nézve és mert egyszer s mindenkorra szabadulni óhajtott a vidéki színeszeti igazgatás slendrián-ságaitól.

Két ajánlat jöhetett csak szóba, a Nagy Vincéé és az Aradi Geróé, a többi ajánlattevő annyira nem felelt meg a kívánt föltételeknek, hogy egyáltalán szóba sem jöhetett s így a két pályázó közötti választásnál csak egy ambíciójában sér-

tett s elsőrendű társulatokat vezető igazgató láthat hosszas korteskedést és kapacitálást.

Hát én teljesen elhiszem, hogy Nagy Vince választása bántja a vidéki színeszeti igazgatókat, de ez nem a budapesti „klikkek“ győzedelmét jelenti, hanem a vidéki slendrianismus elítélését.

Nézzük tovább a színeszeti igazgató urat, ki így folytatja, hogy azért nem pályázott, mert Budapesten egy klikk működik, mely elbódítja a szegediek fejét (szegény fejök lágyára esett szegediek) csak azért, hogy a szegedi színház a népszínház fiókjává váljék. (Régi phrázis, melyet a „Függetlenség“ már sokkal előbb elkoptatott.) Vagy talán nem igaz? (Erős pathos.) De igen, hisz a népszínház köréből bocsátották világgá annak idején, hogy ha az intézet ellenőrért választják meg szegedi igazgatónak, azon esetben a népszínház igazgatója ruhadíszlet és egyéb kellékekkel segítendő, sőt mézes-madzagul még Blaháné gyakoribb vendégszereplését is kürtöltették.

Ez ismét erős misztifikáció, mert e dolgokat nem a népszínházról kürtöltették, hanem maga Nagy Vince sorolta elő mint előnyt, hogy így mindjárt kezdetben, addig is míg kellőképp berendezkedhetik, nem fog hiányos lenni ruha- és díszletára, miután addig mondom, míg ő (Nagy Vince) berendezkedik, hát csupa kollegiális barátságból a népszínház igazgatója segítendő.

Ez a dolog fácska, melyet csak a rosszakarat csavarhatott el másképp.

Ez után következik a legnehezebb löveg, mely imígyen pattan el: „Az gondolják odafent Budapesten az illetők, hogy mi, vidéki színeszeti igazgatók nem tudjuk azt, hogy még három egyén áll Nagy Vince háta mögött, s hogy a szegedi új színházat Budapestről fogják igazgatni.“

No hát édes vidéki jámbor színeszeti igazgató barátom, ha ez csakugyan így állna, hát majd észrevesszük magunk is nálad nélkül s hogy ne legyen így, azon megint a vidéki színeszeti igazgató nélkül fogunk segíteni.

Még csak egyet.

Miután a legerősebb ágyút kilötte, előhossa a mumust s minket, jámbor szegedieket imígyen ijesztget: „A tragodiák és magasabb vígjátékok helyett látni fognak a szegediek majd elefántot (Jaj!) Fekete hajó operettet, mert hiszen Nagy Vince úr is Rákosi tanítványa.”

No hát ez a jó úr is másképp beszél és másképp tesz, mert hisz ép a vidéki színigazgató urak azok, kik mindenféle slendriánsággal iparkodnak megtölteni pénztáraitak s mitől sem rettennek vissza, ha jövedelemre számíthatnak. Azért hát csak söpörjenek a vidéki színigazgatók a magok ajtaja előtt, megtudjuk mink védeni érdekeinket az ő segítségök nélkül is, s legyenek az iránt meggyőződve, hogy sokkal inkább szívünkön viseljük a színészet ügyét, mint ők, a kik spekulálnak vele. Itt az ellenőrző-bizottság s itt van napi sajtónk, ez a két tényező majd ki tudja szabni a követendő irányt s ha kell a

tülkapásokat korlátozni. Nem a színészet ügye az, a mit fájlalnak, hanem azon körülmény, hogy nem vidéki igazgató kapta meg a szegedi színházat.

Azért hát csak hagyjanak ők békét Nagy Vincének, ki bizonyára ki fogja elégíteni igényeinket s újra csak azt mondhatom s ezzel végezhetem megjegyzéseimet, (melyet a fogadatlant prókátorokkal szemben meg kellett tenni) hogy „Isten őrizz meg barátaitól, az ellenségeim ellen majd megvédek magam.” A lóláb nagyon is kilóg s azért bizony csak érdekelt fél a színigazgató úr.

Alföldi zenebarát.

A nemz. zenede ünnepélye.

Legutolsó számunkban említettük, hogy Huber Károly zenedei karnagy és orsz. dalárszövetségi karnagy tiszteletére a nemz. zenede ünnepélyt rendez. Ez az ünnepély mult vasárnap folyt le s minden tekintetben fényesen sikerült. A királyi kegy az intézet kitűnő karnagyát s tanárát, az országiszerte ismert és szerett zeneszerzőt tüntette ki s gróf Zichy Géza az intézet elnöke, mint a király megbízottja személyesen megjelent, hogy a Ferenc-József rend lovagkeresztjét az ünnepeltnek átadja.

Élőkön Zichy Géza gróf elnökkel és Bartay Ede igazgatóval az intézetnek majdnem összes tanárai megjelentek a nemzeti zenede nagytermében. Ott voltak különösen Liszt Ferenc a zongorakirály, Weisz B. F., Vencel tanácsos, Simonffy Kálmán, Bogisich Mihály plébános, dr. Neuhofer János, dr. Hubay Károly, Siposs Antal és még sokan, körülbelül nyolcvanan.

Pont fél 8 óraker előlépett Zichy Géza gróf és meleg kis beszéd kíséretében feltűzte az ünnepelt mellére a rendjelet, azon meggyőződésben, hogy ezzel nem egy befejezett pályára teszi rá a korszorút; reményét fejezte ki, hogy e rendjelet még sokáig viselni fogja s ezentúl épen oly nagy szolgálatokat fog tenni a hazai zenészet ügyének, mint tett eddig.

Harsány éljen tolmácsolta, mennyire őszintén osztozik mindenki e reményben és kivánságban.

Az ünnepelt meghatottan mondott köszönetet a kitüntetésért.

Ezután az intézet érdemdús igazga-

tója nyújtotta át a tanári kar nevében a tanárok arcképeit tartalmazó albumot, majd Metzler zenedei növendék valóban esinos és szépen elő is adott beszéd kíséretében nagy, nemzeti szalagos babérkoszorút, nyújtott át a szerett tanárnak a növendékek részéről.

Ezzel az ünnepélynek vége szakadt s csakhamar kezdetét vette a pohárköszöntőkkel fűszerezett kitűnő kedélyhangulatban éjfélíg elhúzódó vacsora. Zichy Géza gróf a királyt és a királyi családot, Bartay Ede Huber Károlyt (röviden elmondva életrajzát), Vajdafi titkár Zichy Géza grófot, Weisz B. F. ugyanőt, Zichy Géza gr. Bartay Edét, Szokolay Kornél a sajtó nevében Huber Károlyt, dr. Neuhofer János az ünnepelt két fiát, dr. Hubay Károlyt és Hubay Jenőt stb. stb. köszöntötték fel.

Óhajjuk, hogy mennél többször megemlékezhessünk e lapok hasábjain ilyen ünnepélyekről, melyek a magyar kultúra háladásának, diadalának vannak szentelve.

Színház és hangversenyterem.

Liszt-matinée.

Az angol kisasszonyok budapesti intézetének fejedelemaasszonya Schreiber Johanna, magas művelvézetet szerzett a mult héten egy díszes társaságnak, mely nagyrészt az intézet barátaiból és a növendékek rokonaiból került ki.

Az intézet Liszt-matinéet rendezett. A mester már jóval 11 óra előtt megjelent a virágokkal és az ő mellszobrával

izléseesen díszített nagyteremben. Mint minden ilyen ünnepélyes alkalommal, a növendék-kisasszonyok kedves serege, fehér ruhában vörös öv-szalaggal, a terem belső részét foglalta el; középen állott a zongora, a harmonium és a hárfá, a terem többirésében pedig a nagyrészt hölgyekből álló vendégkoszorú helyezkedett el.

Az első sorban a fejedelem-asszony körül láttuk Liszt Ferencen kívül dr. Haynald Lajos kálócsei bíbornok-érseket, Zichy Géza grófot, Ráth Károly főpolgármestert és a francia főkonzult.

Pontban 11 óraker kezdetét vette a reggeli hangverseny azzal, hogy a növendékek szabatosan és ájtatosan elénekelték az Ave Máriát harmonium kísérettel. Alighogy e dal utolsó ütemei elhangzottak, a mester már a zongorához ült és egy lelket megkapó, szívhez szóló variációt rögtönzött az Ave Máriára.

Liszt ezután az egész hangverseny alatt a zongoránál maradt. A zárdai keret kellemes benyomást látszott gyakorolni reá, s nagy készséggel játszott majdnem folytonosan.

Harmadik számul a 22. zsoltárt (Isten legeltet engemet) énekelte Igeresies Katalin úrhölgy az intézet tanára, rokonszenves, érces hanggal s azzal a művészi precizióval, mely a kisasszonyt kiváló hangversenyénekesnővé kvalifikálja. Liszt Ferenc zongora- és Klémcke-Dubey Anna asszony hárfá kísérete mellett.

A zongorakirály mindjárt a zongora előtt maradt és a Közönség tapsvihara által kísérve eljátszotta egy magyar ábrándját.

Otödik számul: Végjelenet a sz. Erzsébet oratoriumból. Énekelte Passy-Cor-

T Á R C A.

Mendelssohn mint rétes-kedvelő.

B a e r m a n n Károly tanár a müncheni „Neuesten Nachrichten”-ben Mendelssohn és Spontini életéből a következő érdekes epizódokat közli:

„Mídon a következőket nyilvánosságra hozom, azt azért teszem, hogy Mendelssohn barátomnak kedélyes és gyakran naïv és gyermekies humorát megismertessem.

1827. évben ismerkedtem meg Mendelssohnnal Berlinben és két évvel később Mendelssohn hosszabb időre Münchenbe ment, hogy ott több művét előadassa. Ezek közt voltak a „Szentivánéji álomnyitánya és gyönyörű zongorahangversenye. Az utóbbit Münchenben írta és 8 nappal az előadás előtt a partitúra, a másoló nagy kétségbeesésére nem volt kész. Atyám, kivel a nagy mester benső viszonyban állott, úgy segített a dolgon, hogy néhányszor bezárta őt a szobájába, hogy a partitúrát végre befejezze. Természetes, hogy Mendelssohn itteni tartózkodása alatt gyakran együtt voltunk, a mester számos alkalommal nálunk is ebélt, de ekkor mindig

megkérte atyámat, hogy az ő számára tőrös rétest készíttessen.

Az 1832. év telén atyámmal nagyobb művészi útra indultam Szent-Pétervárra, de Berlinen keresztül, a hó körülbelül egy hóig tartózkodtunk és felváltva Mendelssohnnal és Meyerbeernél voltunk. Az egyik napon ebéd közben Mendelssohn hirtelen mely sóhajjal felkiált:

„Óh istenem, ha csak ismét oly kitűnő tőrös-rétest kaphatnék, mint nálatok!”

Mendelssohn már rég megígérte volt, hogy számunkra egy duót ír. Felhasználtam tehát az alkalmat.

„Ha megírod az egy ízben ígért duót, lesz tőrös-rétes.”

Mendelssohn felugrott helyéről.

„De ki fogja sütni?” kérde.

„Én!” felelém szemtelen merészséggel.

„Hiszen ez isteni volna, hisz ez a boldogulásig nagyszerű eszme!” mondá Mendelssohn. „Topp, áll az alku! Nekem a rétes, nektek a duo.”

Miután ismeretes, hogy a zenészek nem bírnak palotákkal, ennél fogva a nős zenészeknél a konyha rendszeren a lakszoba mellett szokott lenni, sőt — ha igaz — még az is megtörténik, hogy a szobában főznek. Így jutottam én abba a helyzetbe, hogy a kívánt eledel elkészítésénél alkalman volt mint néző

részt venni és ezért bírtam avval a bátorsággal, hogy a rétes elkészítését magamra vállaltam.

Megállapítottuk tehát a nagy napot, a mikor az előbb meghatározott „nagy események” lesznek végre menendők. Mídon a megállapított napon reggeli 9 óraker lakásán megjelentem, Mendelssohn először is egy fejkötőt húzott a fejemre, kötenyt kötött a derekam köré, melynek szalagjába egy nagy főzőkanalat dugott. Azután ugyanazt tette önmagával is, csak a főzőkanál helyett tollat dugott a füle mögé. Most karon fogott és konyhaszemélyzetének nagy mulattatására a tűzhely elé vezetett, míg ő — mint mondá — visszatér a zongora-tűzhelyhez, hogy a hangokat felkavarja, meggyurja, megszózza, borsozza, eukrozza, pikáns sauce-val leöntse és pokoli tűznél megfőzze.

5 óraker mindennek készen kellett volna lenni. Az idő közeledtével kezdem nyugtalankodni. „Hátla nem sikerült a rétes? Óh, ha „szappanos” lett, vagy a tésztaja túlságosan vastag és azonfelül még nagyon sós is!” sóhajtoztam nehéz szívvel. De félelmem ok nélküli volt, mert a mű dícsérte mesterét. Letakarva vittem be a tálat Mendelssohn elé, a kit a rétes szépen pirosuló külseje egészen kihozott a sodrából. „Isteni! Nagyszerű!” ismétlé folytonosan, mi alatt nem győzött elegend enni; aztán a zongorához ült és egy ismert klasszikai mű egyik dallama után éneklé:

net Adél asszony maga a szerző zongorakíséréte mellett.

Ezután megegyeszer a növendék-kisasszonyok állottak ki a pódiumra, és nem kevesebb korrektséggel mint az Ave Mária-t elénekelték az „O salutaris hostia”-t (négy hangra).

Végül Liszt Ferenc „Lentier”-e szerzeményét játszotta el.

De ezzel csak a zenei rész ért véget. Hátra volt még a növendékek hálójának lerovása a mester látogatásaért. Négy apró kis leányka előhozott egy nagy kék bársony vánkost, melynek felső lapját művészi kivitelű himzés (az angol kisasszonyok munkája) borítja; a vánkoston nagy ezüst babérszörny nyugodott aranszalaggal. Ezt adta át a pici Bánffy Margit báró kisasszony, következő szavai kíséretében:

„Nagy mester, fogadd jó szívvel végtelen hálánk e csekély jelét. Éljen!

Éljen!

Ezzel a szép ünnepély véget ért. Liszt Ferenc még néhány percig társalgott többekkel, azután eltávozott s vele együtt széteszlett a társaság is.

*

A koszorú felírása a következő: Liszt Ferencnek a halhatatlan zeneköltőnek. — Felsőbb Harmoniák fejedelmé, fogadd kegyes arccal e koszorút hálás szívek adója gyanánt. — A budapesti angol kisasszonyok növendékei 1883. márc. 11-én.

Orsz. dalárszövetség.

A győri ének- és zeneegylet f. évi március 4-én tartotta meg a működő tagok nagy részvéte mellett, rendes közgyűlést, melynek kiválóbb tárgyai voltak:

1. A titkári jelentés (melyet a helyi lapból kivágva, itt mellékelek) a lefolyt év működéséről, mely tudomásul vétetett, évkönyv alakban kinyomattatni s az összes tagoknak és társuleteknek megküldetni határozottatott.

2. Az új tisztikar a következőleg választott meg: Elnök: Stadler Károly. Igazgató: Zechmeister Károly. Jegyző: Schadt József. Karmester: Berecz Imre. Ügyész: Függi Ágoston. Pénztárnok: Nagy László. Hangműtárnok: Neumann Frigyes. Választmányi tagok: Acker-

„Nagyszerű tőrös-
Rétet ettem
Oly jól laktam, hogy
Majd megvesztem...”

Este megpróbáltuk a duót és a kedves szerzemény úgy engem, mint atyámat még inkább kielégített, mint Mendelssohn az én rétesem, habár az utóbbi folyton azt állította, hogy az én rétes-szerzeményem sokkal szellemdeusabb, mint az ő duó-szerzeménye. El is határozottuk rögtön, hogy a mai programot ismételni fogjuk, a mi néhány nap múlva meg is történt. Így jutottam két heesés mű birtokába.

Itt vége lehetne a történetnek, azonban még nincs vége.

1843-ban utam Lipcsén át vezetett Természetes, hogy első látogatásom Mendelssohn-t illette. Egy hangverseny-próban találtam meg. Rögtön bemutatam magamat, ő azonban nagy esodálkozásomra hidegen fogadott, mint bármely más ismeretlen egyént. Egyszerre azonban megváltoztak arvonásai. „Jézus, a Baermann!” felkiáltással a zenekar korlátján átugorva felém rontott, szívélyesen magához szorított és első kérdése az volt, hogy tudok-e még tőrös-rétet sütni? a mire kacagva igenlőleg feleltem. Erre bemutatott kitűnő zenekara tagjainak, kiket más

mann Gyula, Bánóczy Jenő, Csemez József, Csontos Károly, Csorba Kázmér, Gáspár Imre, Hamza József, Kara Ferenc, Mayr Gyula, Németh Pál, Surányi János és Weisz Vilmos. Számvizsgáló bizottság: Klenka Ferenc, Kletzár Ágoston és Zittrich Mátyás.

3. A zene- és énekművészet terén általában, de különösen a győri ének- és zeneegylet körében szerzett érdemeikért tiszteletbeli tagokul egyhangulag megválasztottak: Huber Károly, Bartay Ede, Engeszer Mátyás, Bogisich Mihály, Erkel Gyula, dr. Kovács Pál, Karvassy Kálmán, dr. Kautz Gusztáv, Bierbauer Lipót, Jerfy Antal és Haeffner Ernő urak.

4. A mérleg 1882. évről és a költség-előirányzat 1883. évre, egyhangulag helybenhagyatva, a pénztárnok részére a felmentvény megadatott.

5. Végre, több az egylet beléletének szilárdítására tett indítvány elfogadása után elnök a közgyűlést feloszlatta.

A nagyszabeni magyar dalkör tisztikara és választmánya a jelen évre ekképen alakult meg:

Elnök: Fülöp Ferenc, orsz. tébolydai orvos.

Alelnök: Fesztory Lajos, áll. főgymn. tanár.

Pénztárnok: Szakács Albert, tébolyd. gondnok.

Titkár: Dr. Boros Gábor, áll. főgymnáziumi tanár.

Gazda: Tóth Károly, áll. elemi isk. tanító.

Választmányi tagok:

Böloni Béla, p. ü. fogalmazó.

Józsa Lajos, póstatiszt.

Thomandl József, terézvári tanító.

Tunyogi Csapó Ferenc, iparos.

Szalay Ferenc, építész.

Székely Károly, megyei aljegyző.

Vásárhelyi János, törvényszéki bíró.

Wieder Antal, postafelügyelő.

Zách József, póstatfőnök.

Dr. Kiss Mór, áll. jogakad. tanár.

A rimaszombati dalárda 1883. március hó 10-én dalestélyt rendezett, mely kitűnően sikerült. A közönség az érdekes műsor minden egyes számát élénken megtapsolta, különösen tetszett a „Vartyogi dalkörverseny” című egyfelvonásos ope-

napra ebédre meghívott. Akár akartam, akár nem, kénytelen voltam ismét tőrös-rétet sütni, míg Mendelssohn „Titus” győzelmi indulóját játszta hozzám.

Ellentétképen hozom fel itt egyik találkozásomat a külföldi Spontinivel, a „Vesta szüz”, „lympia”, „Nurmahal” stb. szerzőjével. Néhány nappal halála előtt Spontini Olaszországba utazva Münchenen átjött. Itt találkoztunk és rendes kísérője voltam müncheni tartózkodása alkalmával. Egy séta alatt Spontini hirtelen megállt és hibás kiejtésével körülbelül így szólt hozzám: „Beermann! nekem lenni egy gondolat. Csináltam nagy előadás Berlinben a maestro Mozárt monumentnak Salzburgba 4000 tallérral. Ezért Mozárt özvegnője küldeni nekem recompense szép gyűrűt, a mit viselte maestro Mozárt maga és kapta Mária Theresiától. En vagyok már vén és ha meghalni, nem lenni ember, ki Spontini után érdemelni meg viselni gyűrűt. Van hát gondolat. Csináltatom kis doboz a monument lábhoz, bele tenni gyűrűt és oda írni: „Spontini retour à Mozart.”

Így emlékszem, hogy e gyűrűt még most sem helyezték a szobor talapatába.”

rette. Előadattak a következő darabok: 1. Talpra magyar; Petőfi Sándortól, zenéjét szerzte ifj. Sz. Nagy Károly; Rácz János zenekarának kíséréte mellett előadta a „Rimaszombati dalárda”. 2. Csata-dal; Petőfítől; zenére írta Huber Károly, az orsz. dalárszövetség karnagya; előadta a dalárda. 3. Felolvasás: Hubay Miklós úrtól. „A vartyogi nagy dalkörverseny.” Farsangi bohózat 1. felv. Szövegét alkalmazta: Gyalog Huszár. — Zenéjét szerkesztette s részben szerzte: Huber Károly, az orsz. dalárszövetség karnagya. Személyek: Vartyogi uralkodó gróf — Percz Sámuel. Bűbájos neje — a grófné. Ordító Mihály, alföldi halászlégény — Gasko János, Kraxlhuber Tóbiás, press-purgi háziúr — Miskolczy István, Dimitriulu Mamaliga, román atyafi — Berger József, Borovicska Janó, nyitrai földbirtoke — Timár István, Salamucci Macaroni, nápolyi lantos — Huszt Lajos, dalnokok. Országnagyok. Versenybírák. Heroldok. Lovagok. Apródok. Ingynesek. Egy karmester. Nép. Csöselék és urak. — Színhely; A hol színre kerül.

A „Szepesi daláregyesület” alakuló közgyűlését múlt évi dec. 9-én tartotta meg Lőcsén, melyre az iglói, szepesváraljai, Leibitzi, dűrándi, meg mint az eszme megpendítője a löseai férfdalkör, küldötte képviselőit. E szövetkezetnek célja: egyesített erővel odahatni, hogy általában a dal, de főleg a magyar dal szeretete s ennek révén a hazafiasság minél nagyobb mérvben terjedjen a Szepeségen. Ez okból évente a rendes közgyűléssel kapcsolatosan vándor dalünnepet rendez s keletkező szepesi dalárdáknak a megalkulásban segítkezik; — hivatása tehát kicsinyben ugyanaz, mint országos szövetkezetünké. — Alapszabályait megerősíté végett az igazgató választmány f. hó 3-án tartott üléséből terjesztette föl: s ugyanezen alkalommal elhatározta, hogy első dalünnepét f. évi június 29-én tartja meg Iglón, melyen az ország minden magyar dalárdáját szívesen látja vendégül. — Műsorozatot s bővebb tudósítást legközelebb adunk.

Kassán férfdalegylet alakult, mely f. hó 10-én életjelt adott magáról a társalgási egylet nagytermében rendezett zene- és dalestély által. A közönség oly nagy számban jelent meg, hogy az óriási teremben alig lehetett mozdulni. A dalegylet ez első föllépésének sikere reményt nyújt arra nézve, hogy a régi időben oly híres kassai dalegylet méltó utódot nyert. A működő tagok száma meghaladja az ötvenet. Karnagy Kerner József. Az estély műsora igen érdekes volt. A dalegyleten kívül közreműködtek a katonai zenekar, a zenede leány növendékei, Hollay Ilona kisasszony (zongorajátékkal), egy női kar s Pretl A. katonai zenekar karmestere (kürt-sólvál). A műsort tánc zárta be, mely reggelig tartott. A tiszta jövedelem meghaladja a 600 frtot.

A zene története.

(9. folytatás)

A chinaiak zenéje a 18-ik században, midőn A mi o t meglátogatta a mennyei birodalmat, még nagyon elhagyott állapotban volt európai értelemben, de a mely zenét az akkori chinaiak mégis sokkal élvezetesebbnek találták mint a miénket. Különbben a chinaiak e tekintetben ma sem igen jutottak tovább s még ma is mindentől idegenkednek, a mit az európai civilizáció kínál. Legnagyobb el-

lenszennel viseltetnek pedig az európai alapon nyugvó zene iránt, melyhez éppenséggel nem tudnak hozzászokni bent hazájukban, míg a kivándorlott kínaiakból Amerikában, Ausztráliában minden s így európai zenész is kitélik.

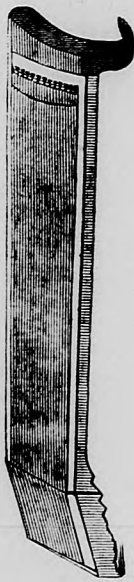
A kínaiak mielőtt zenélni kezdenek, rendszeren egy „Tschou“-nak nevezett egyszerű fa-szekerényre kopognak.

12 deszka darabból összerakott kedvelt hangszerük „Sschongto“-nak nevezetik. Dobjaik óriási nagyságúak s állatbőrrel vannak bevonva, melyeket rendszeren pompás talpazatokra szoktak helyezni. Az apró harangocskákkal ellátott csengő-bengő hangszerekben is legzadagabbak a kínaiak s főleg említésre méltó e tekintetben „Pie n t s c h o u n g“ nevű hangszerük, mely nem más, mint egy magas fa talp, melyre 10 darab különböző nagyságú haranggal megrakott keretet akasztanak s azokat verik, ha azt akarják, hogy a harangok hangzásba jöjjenek.

Fű hangszereik közt megemlítendő a „Yo“ nevű fuvola, mely hat lyukkal van ellátva s az egyik végén fuvatik.

10 bambus csőből összerakott „Pán-sipjuk“ még ma is nagy tisztelet és elterjedésnek örvend. Legmélyebb fuvolájuk pedig „Sia v“-nak nevezetik. Húrozott hangszereik közt legtöbb zenei becsesel bír a „Kin“ és „Che“ nevű hangszerük.

A „Kin“-nek lapos talpazata van, boltozatos alaku fődéllel ellátva, melynek hosszában 25 húr van kifeszítve. A talpazat hosszúsága különböző, de általában 9 lábnál nem hosszabb. Alakja mint a (30-ik ábra).

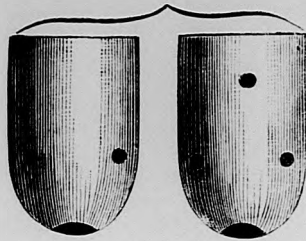
30 ábra

A „Che“ alakjára nézve hasonlít egy 8 láb hosszú csinosan készült asztalhoz, melyen szintén 25 húr van kifeszítve két nyolczad terjedelemben, s a húrok az azoknak támpontul szolgáló apró mozgatható rudacsák által hangoltatnak.

A kínaiak különös hivatalos hangszerekkel is rendelkeznek, melyeket császári ünnepélyek alkalmával szoktak és szabad használni.

Nagy elterjedtségénél fogva kiváltképen említésre méltó a „Hiu en“ nevű agyagsíp, melynek alakja hasonló egy kettős tojáshoz, felül nyílással, előrészen három, hátulsó részén pedig két hanglyukkal van ellátva. E hangszer (melynek mintájára készült valószínűleg a legújabbban felszínre került ugynevezett „Ocarina“-féle zeneszer is), a

chínaiak legrégebbi hangszerének tartatik. Alakja mint a (31-ik ábra).

31 ábra

A mennyei birodalomban minden vallási vagy világi ünnepély alkalmával működni szokott zenekarok, különös császári rendeletekkel vannak szabályozva. Az ily zenekarok tagjainak száma, a szer-tartások szerint változnak. Néha két mandarinból, két énekesből és 12 hangszerjátékosból áll; sokszor pedig a mandarinok száma 13-ra, az énekeseké 4-re, a zenészeké pedig 52-re is fölemeltetik, mely számot azonban ritkán haladják túl.

A kínaiak vallási énekeiket képzeltetlen lassú időmérték szerint szokták előadni. — Hogy e lassúságról némi fogalmunk legyen: szolgáljon tájékozássul A miot-nak ebbeli leírása, mely a többek közt így szól:

„Mintán az énekesek az első szóra használni szokott hangot elénekelték: azonnal nyugot ütnek a „Hoang-tchoung“ nevű harangra, mely a császári hangot (a mely F-et) adja. Mintán pedig a harang megadta az alap- vagy is a kezdőhangot, azt a „Po-fou“ nevű dob háromszor adja vissza, s ennek harmadik ütése után ismét a „Kin“ és „Che“ hangszerek veszik azt át; utánuk ismét a „Pofou“ üffent háromszor hangoztatja azt s utána ismétli újra a „Kin“ és „Che“. Az alatt pedig, hogy e hangszerek szólnak, az énekesek pihennek és lélegzetet vesznek. Ez eljárás az ének minden következő hangjánál pontosan s ugyanazon modorban ismételtetik.“

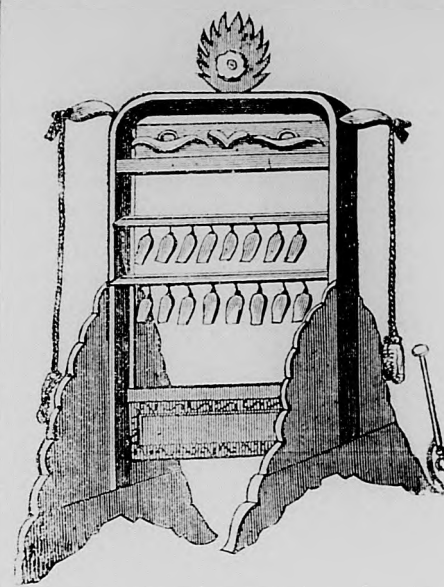
A kínaiak hangszerei közül még kiváló említésre méltó a „Fang-luang“ nevű, mely az ő egyéni és házi zene élvezetükre szolgál. Igen nehéz s nem alkalmas a hordozásra. 10 felfüggesztett síma falapból áll, melyeket kalapácsal ütnek s melyek mindenike különböző hangot ad az által, hogy a megütött falapok rezgésbe jönnek, tetszés szerint lehet e hangokat kitartani, vagy utánhangoztatni s e tulajdonságánál fogva e hangszer tökéletesebb ugyan mint a nálunk is divatozó úgynevezett fa- vagy szalma harmonica, de azért valami különösebb zenei jelentőséggel még sem bír.

Eme — családi használatánál fogva — méltán kínai zongorának nevezhető hangszer alakja a 32. ábrán látható.

Újabb időben Chinában már lantot, mandolint, sőt húros hangszereket is lehet találni, melyeket leginkább az ottani kóbor zenészek terjesztettek el, melyek azonban teljességgel nem kínai eredetűek.

Jáva s a mellékszigeteken szintén a kínai zene s hangszerek a túlyomók. A dallamok általában szegények s valami harmóniának nyoma is alig van. Az itt divatozó hangszerek közt megemlítendő a „Gambalang“, mely három nyolcadra terjed és a „Gender“, mely 14 felfüggesztett lapos érclapból van összetéve. E két hangszer még, másokkal egyesülve az úgynevezett „Gambalang“-játékot eredményezi, mely (az

úti leírások szerint) kellemes hangzással bír s melynek hatását még a bele-bele

32. ábra.

hangzó „Gong“ (három láb terjedelmű érc-üst harangzúgása is emeli.

(Folytatása következik.)

Csiky Gergelyről.

— Apróságok irodalmi életéből. —

A »Wiener Allgemeine Ztg.« budapesti levelezője néhány érdekes adatot beszél el Csiky Gergelyről, jeles írónk saját közlése szerint.

Atyám — beszél neki a többi közt Csiky — orvos volt Aradon. Ő kelté bennem a színház iránti szeretetet. Irt apró szindarabokat, melyeket mi gyermekek adtunk elő. Ezek a kis darabok ébresztették föl érdeklődésemet a nagy darabok iránt. Emlékszem, hogy az olvasás mesterségét is a színlapok segítségével tanultam meg. A szabadságharcban családunk minden javát elveszté, mint szegény fiu a papnövédelmébe jutottam. Tanulmányaimat Budapesten és a bécsi Augustinumban végeztem s végre tanár lettem. Temesvárott. Ez élet nem tetszett s boldogtalannak érzem magamat. Egyetlen szórakozásom a drámaírás volt. Egy »Roderich« című drámába kétszer kezdtem, egy »Juliant« is megkísérlettem s a Salamon király«-ba is háromszor fogtam bele. Kiolthatlan vágy sarkalt a drámaírásra, s ha egygyel elkészültem, azonnal egy másikba fogtam.

Temesvárott mindig kellemetlenebbnek tetszett állásom. Író akartam lenni. A színmű írásra éreztem legtöbb képességet. Elhatároztam, hogy három darabot írok: egy modern vígjátékot, egy népszínművet és egy klasszikus mintára készült darabot.

A vígjátékot névtelenül a nemzeti színházhoz küldtem be. Érintetlenül jött vissza. A népszínművel pályáztam: még meg sem említették. Reményemet a verses darabba helyeztem. Az akadémia épen akkor tűzött ki díjat. Beküldtem. Az eredmény kihirdetése előtt két nappal egy újságot olvastam. Egy a Teleki-pályázatról szóló cikk panaszkodott, hogy annyi rossz darab érkezett be. A cikk végén egy darab címét öreg betűkkel láttam kinyomatva. Olvastam a címet: nem az én darabom címe volt. Haragosan dobtam fölle az újságot. Egy idő múlva nyugodtabb lettem. Egészen akartam olvasni halálítéletemet. Még egyszer olvastam az újságot s láttam, hogy a »Jós-

lat első helyen van ajánlva . . . Gyorsan egy pohár vizet ittam, mert féltem, hogy szélhűdés ér.

Első gondom az volt, hogy harminc forintot szerezzek s Budapestre utazzam, hogy elhozzam a száz aranyat. Ott voltam a gyűlésen, melyen kihirdették dícsőségemet. Szász Károly volt az előadó. Anyára bírálta díjkoszorúzott munkámat, hogy azt hittem: száz arany helyett huszonöt botot kapok. »Jóslat«-om a rossz darabok közt »a legkevésbé rossz«. én kontrá vagyok s több ilyen hízelgés. És mégis négy év múlva már magam is tagja voltam az akademiának s a legközelebbi Telekí-pályázaton előadó.

Száz arannyal gazdagabban, de ezer reménnyel szegényebben tértem haza Temesvárra. Nem mertem volna hinni, hogy a »Jóslat« színpadra kerül. De ez is megtörtént. Szigligeti írt, hogy olvasta darabomat s jónak találja, sőt sikert is remél tőle. A darabot előadták s tetszett. A taps ismét felbátorított. Író lettem, írói tevékenységem azzal kezdődött, hogy Párisba utaztam, pár hónapig időztem ott, mindennap színházba mentem s a franciákat az utéán tanulmányoztam. Haza jöttem s megírtam a »Proletárok«-at. Alakjaimat egy kerepesi úti kávéházban találtam, s a »hönvéd özvegyét« a véletlenség vezette hozzám —

Elmondá a többi közt Csiky, hogyan dolgozik. A darabot először kidolgozza magában, azután leírja a mesét, megállapítja a jeleneteket és azután hozzáfog az íráshoz. A eszelekvény komponálása sokszor hónapokat igényel, a megírás azonban nem tart tovább három hétnél. Diderot azt mondja, hogy nagy hatások elérhetése végett a komikust össze kell kötni a tragikussal; Csiky mindig követte ezt a maximum darabjaiban. Az élet nem mindig víg, de nem is mindig szomorú.

Apróságok.

A kettős tanács.

Minden híres művész tudja, hogy a pokol minden künja »Kis Miska« ahhoz képest, ha valamely »felfedezett nagy tehetség« vagy »keletkező és nagy reményekre jogosító« művésznek, vagy művésznőnek a kalapálását, kornyikálását vagy hegedűnyagatását kell végig szenvedni. Senkit sem kínoztak meg e tekintetben annyira, mint Liszt Ferencet, de nem is volt senkinek e téren oly isteni türelme, mint Lisztnek, ki mindig igyekezett a néki bemutatott »geniekben«, ha többet nem, de legalább tehetséget felfedezni. Hány ily »fiatal művésznőt« esókölt homlokon és hány zenész, kik valamikor futólagos érintkezésben voltak Liszttel, mondták magukat Liszt tanítványainak.

De Liszt soha sem járt úgy, mint legutóbb járt a híres Leschetizky Tódor tanár. Leschetizky egyik művészi körútjában Hamburgba érkezett. Itt másnap bekopogtat hozzá két hölgy, mint rendesen, ha két hölgy együtt jön: egy öreg és egy fiatal. Leschetizky rögtön átlátta a helyzetet és bizonyos volt benne, hogy a fiatal valamely hangszert kinez. Ugy is volt, a mama csakhamar előadta, hogy leánya zongorán játszik és kéri az ünnepelt művészt stb.

Leschetizky bús előérzetektől kínozza, lekonyította fejt, és midőn a kisasszony játszani kezdett, látta a művészt, hogy itt tehetségű szó sem lehet. Nem akarva azonban a vastag igazságot a látogatók szeméi közé vágni, a következőleg szól:

„Kisasszony, azt hiszem, hogy több tehetsége van a énekhez. Adja fel a zongorájátékot és legyen énekesnő.“

Rövid idővel ezután Leschetizky Lipésébe érkezett. Ismét hotelben vett lakást, ismét jött két hölgy, egy öreg és egy fiatal, és ismét csak arra kérték a művészt, hogy hallgassa meg őket. A kisasszony énekesnő volt. . . . Alig kezdtek el énekelni, Leschetizky közbe vág:

„Kisasszony, azt hiszem, hogy több tehetsége van a zongorához. Adja fel az énekést és . . .“

„De tanár ur, szól közbe ingerülten a mama, »Hamburgban azt tanácsolta leányomnak, hogy legyen énekesnő, itt meg azt, hogy a zongorájátékot művelje! Hát melyik tanácsát fogadjam el?“

Tableau!
Ez idő óta Leschetizky tanár óvakodik a tanácsosztogatástól.

Donizetti tudvalevőleg rendkívül gyorsan dolgozott, minélőgva a zene Dumas Sándorjának neveztek. Egyszer arról beszéltek előtte, hogy Rossini mily gyorsan írta »Sevillai borbély«-t, »két hét alatt elkészült vele.« »Két hét alatt?« kérde Donizetti »nézd csak, nézd, mily lusta volt az az ember!«

Zenei definíció. Egy előkelő olasz zenész a nők életkorára nézve a következő zenei definíciót állította fel: A 15 éves leány: arpeggio; a 20 éves nő: allegro vivace; a 30 éves: accordo forte; a 40 éves: andante — andante; az 50 éves korban kezdődik a rondo finale, míg a 60-ik életkorban a tremolo alla sordina jut érvényre.

Dalünnepély Hamburgban. Hamburgban a folyó éven általános német dalünnepélyt fognak tartani. Az ünnepélyt rendező bizottság az ünnepély megtartását augusztus hó közepének három napjára tűzte ki.

Rubinstein Antal egy levelét közli egyik berlini lap, melyet feleletképen intézett egy fényes ajánlata, melyvel Amerikába hívták hangversenyozni. »Egyik operám vezetésére szívesen vállalkoznék Londonban« mondja Rubinstein levelében — de zongorázní — többé soha. Számítok rá, hogy rövid idő alatt bevégzem művészi pályafutómat, vagyis februáriusban Párisban játszom, azután Szent-Pétervárot és Moszkvában és évvel »comedia finita est.«

Főleleventedett halott A berlini királyi színházban Wilbrandt »Kriemhild«-jének egyik legutóbbi színe hozatala alkalmával felette kómikus eset történt, mely egy esepet sem illet a szomorú darab keretébe. A 3-ik felvonásban ugyanis az egyik főszereplőnek holtan elterülve kell a földön feküdnie. Ekkor történt, hogy a másik szereplő egy az asztalon fekvő korszó vigyázatlanul folytán a holtan fekvő színészre döntött, kité nem várt meglepetés annyira kihozott a szobrából, hogy rug-kapálódzni kezdett és »Au, au« kiáltásokat hallott. Képzeltetni, hogy a hirtelen feltámadt halott mily óriási habotára fakasztotta a közönséget.

Rossini gyermekkorából. Meerts Ferenc híres festő neurég egy festményt állított ki Brüsszelben, mely Rossini életéből egy jelenetet ábrázol. Rossini atyja állítólag lustasága büntetésére egy rézműveshez adta inasnak. Miután azonban a fiu a nehé kalapápot nem bírta emelni, mestere a fújtató mellé állította. Így látjuk a »Tell Vilmos« későbbi szerzőjét a rézműves műhelyében, a mint egyik kezével a fújtatót igazítja és a másikkal a falnak támaszkodik. Az inas egész magatartásában, arcának vonásaiban látható, hogy az a mesterség mines igényére, és hogy gondolatai egészen másol tévedeznek. A művész e festményvel az arany érmet nyerte.

Bülow és a műtész. Bülow, nem tudni mi okból, annyira megharagudott a »Dresd. Nachrichten« című tekintélyes lap kritikusra, hogy avval az írásbeli kéressel fordult az említett lap szerkesztőjéhez, hogy vagy küldjön más műtész hangversenyre, vagy ne is írjon róla kritikát. — Ha a műtésznek is megengednék, hogy alkalom adtán, »vagy más művészt, vagy egyet sem« kérjenek, akkor a kritikus élete nem volna martírium, hanem élvezetteljes.

Pályázati hirdetmény!

Zene tanító kerestetik Kisujszállásra, ki a zongoratanításban alapos oktatást képes igazolni.

Előny adatik azon pályázónak, a ki a hegedűt is tanítani tudja. Fizetésül hetenként 30 óráért egy évre 600 forint biztosítatik. Az ezenkívül vállalandó órák külön díjazatnak.

Pályázati határidő april 1. Az állás május hó 1-én elfoglalando.

Pályázati kérvények alólirotthoz Kisujszállásra küldendők

Magay Károly,
kir. jbró.

Külföldi hírek.

¶ Az olaszországi színházi viszonyokra érdekes világot vet a következő statisztika. Minden még oly kicsi, alig 10.000 lakost számláló helységben legalább egy épített és a modern követelményeknek megfelelő színház van. Több lakossal bíró városok azonban 3-4 és több színházzal bírnak, részint monumentális épületek, részint nyári színházak. Még nagyobb a színházak száma a fővárosokban. Így Napolyan 16, Rómában 10, Mailandban 11 elsőrangú színház van, azonkívül pedig számos Marionett, Pochinell- és magán-színház. Jelenleg Olaszország 68 városában mindenütt egy színházban opera előadások vannak. Mailandban 3 színházban, Florenzben szintén 3-ban és Napolyan 4 színházban. A mi a műsört illeti, az idén leginkább »Ernani«, »La Favorite«, »Faust«, »Raj Blas« és »Troubadour« adatnak elő. Van azonkívül Olaszországban 89 utazó színtársulat, 17 oly társulat, melyek különféle olasz dialektusban játszanak, 5 ugynevezett »Variété«-társulat, 7 műlovarda, 9 Marionett színház, 12 olasz és 1 német operatársulat.

¶ Verdi most fejezte be »Don Carlo« című operájának átdolgozását, melyet 5 felvonásból (mint eredetileg volt) négyre szállított le. E mű új alakban Mailandban Ricordinál fog megjelenni.

¶ Patti Adelina jövő hó 18-án elhagyja Amerikát és Lombardi megy, a hol június hó 1-től a »Convent-Garden« színházban vendégszerepeljen.

¶ Zeneszerző és balettancosnó. Cerafe kisasszony, a bécsi prima ballerina »La Dea delle Isole« (A szigetek istennője) cím alatt tündéres balettet szerzett, melyet az udvari operaszínházhoz nyújtott be. A saját gondolatait és eszméit lábhegyen leporogató ballerina-zeneszerző mindenestre érdekes jelenség.

Szerkesztő postája.

Dr. B. F. Köszönjük a közleményt s örömmel fogadjuk a továbbiakat, valamint az ígért kritikát is.

Nagykikindai dalárda. Erkel Sándor teljes címe: a nemz. színház opera igazgatója és a filharmonikus társulat karnagya.

Zenetanár Aradon. A hozzánk intézett kérdésre kielégítő választ nem adhatunk, tán helyesebb, ha egyenesen a mesterhez fordul azzal. A nála megsokott szívélyes előzékenység bizonyára válaszra fogja méltatni levelét.

M. K. Nagyváradon. Természetesen, — minden kapható a »Harmonia« társulat üzleteiben, a zene-művek után a szokásos százalék leengedésben részesül, sőt ha évenként bizonyos összeg erejéig hozat zeneműveket, az összes újdonságok megtekintésre is megküldetnek.

lenszennel viseltetnek pedig az európai alapon nyugvó zene iránt, melyhez éppen-séggel nem tudnak hozzászokni bent hazájukban, míg a kivándorlott chinaiakból Amerikában, Ausztráliában minden s így európai zenész is kitelik.

A Chinaiak mielőtt zenélni kezdenek, rendszeren egy „Tschou“nak nevezett egyszerű fa-szekrényre kopognak.

12 deszka darabból összerakott kedvelt hangszerük „Sschongto“nak nevezetik. Dobjaik óriási nagyságúak s állathórral vannak bevonva, melyeket rendszeren pompás talpazatokra szoktak helyezni. Az apró harangocskákkal ellátott csengő-bengő hangszerekben is leg-gazdagabbak a chinaiak s főleg említésre méltó e tekintetben „Pientschoung“ nevű hangszerük, mely nem más, mint egy magas fa talp, melyre 10 darab különböző nagyságu haranggal megrakott keretet akasztanak s azokat verik, ha azt akarják, hogy a harangok hangzásba jöjjenek.

Fü hangszereik közt megemlítendő a „Yo“ nevű fuvola, mely hat lyukkal van ellátva s az egyik végén fuvatik.

10 bambus csőből összerakott „Pán-sipjuk“ még ma is nagy tisztelet és elterjedésnek örvend. Legmélyebb fuvolájuk pedig „Sia“nak nevezetik. Húrozott hangszereik közt legtöbb zenei becsesel bír a „Kin“ és „Che“ nevű hangszerük.

A „Kin“nek lapos talpazata van, boltozatos alaku fődéllel ellátva, melynek hosszában 25 húr van kifeszítve. A talpazat hosszúsága különböző, de általában 9 lábnál nem hosszabb. Alakja mint a (30-ik ábra).

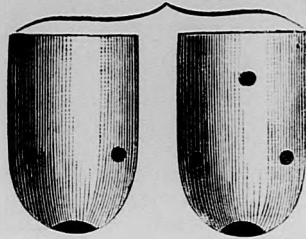
30 ábra

A „Che“ alakjára nézve hasonlóit egy 8 láb hosszú csinosan készült asztalhoz, melyen szintén 25 húr van kifeszítve két nyolczad terjedelemben, s a húrok az azoknak támpontul szolgáló apró mozgatható rudacskák által hangoltatnak.

A chinaiak különös hivatalos hangszerekkel is rendelkeznek, melyeket császári ünnepélyek alkalmával szoktak és szabad használni.

Nagy elterjedtségénél fogva kiváltképen említésre méltó a „Hiuen“ nevű agyagsíp, melynek alakja hasonló egy kettős tojáshoz, felül nyílással, elő-részen három, hátulsó részén pedig két hanglyukkal van ellátva. E hangszer (melynek mintájára készült valószínűleg a legujabban felszínre került úgynevezett „Ocarina“-féle zeneszer is), a

chinaiak legrégebb hangszerének tartatik. Alakja mint a (31-ik ábra).

31 ábra

A mennyei birodalomban minden vallási vagy világi ünnepély alkalmával működni szokott zenekarok, különös császári rendeletekkel vannak szabályozva. Az ily zenekarok tagjainak száma, a szertartások szerint változnak. Néha két mandarinból, két énekesből és 12 hangszerjátészából áll; sokszor pedig a mandarinok száma 13-ra, az énekeseké 4-re, a zenészeké pedig 52-re is fölemeltetik, mely számot azonban ritkán haladják túl.

A chinaiak vallási énekeiket képzelhetlen lassú időmérték szerint szokták előadni. — Hogy e lassúságról némi fogalmunk legyen: szolgáljon tájékozássul A miot-nak ebbeli leírása, mely a többek közt így szól:

„Mintán az énekesek az első szóra használni szokott hangot élénkelték: azonnal nagyot ütnek a „Hoang-tchoung“ nevű harangra, mely a császári hangot (a mely F-et) adja. Mintán pedig a harang megadta az alapvagy is a kezdőhangot, azt a „Po-fou“ nevű dob háromszor adja vissza, s ennek harmadik ütése után ismét a „Kin“ és „Che“ hangszerek veszik azt át; utánuk ismét a „Po-fou“ ujfent háromszor hangoztatja azt s utána ismétli újra a „Kin“ és „Che“. Az alatt pedig, hogy e hangszerek szólnak, az énekesek pihennek és lélegzetet vesznek. Ez eljárás az ének minden következő hangjánál pontosan s ugyanazon módon ismételtetik.“

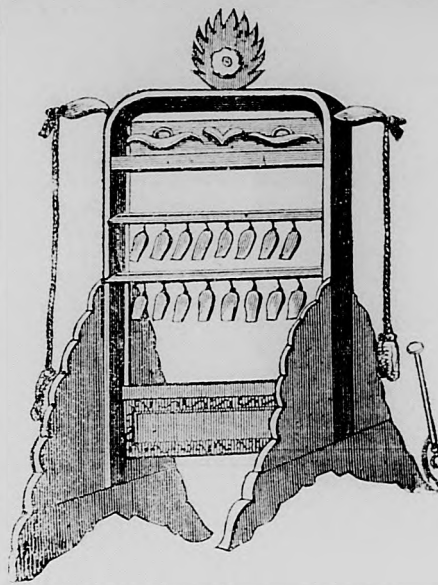
A chinaiak hangszerei közül még kiváló említésre méltó a „Fang-luang“ nevű, mely az ő egyéni és házi zene élvezetükre szolgál. Igen nehéz s nem alkalmas a hordozásra. 10 felfüggesztett sima falapból áll, melyeket kalapáccsal ütnek s melyek mindenike különböző hangot ad az által, hogy a megütött falapok rezgésbe jönnek, tetszés szerint lehet e hangokat kitartani, vagy utánhangoztatni s e tulajdonságánál fogva e hangszer tökéletesebb ugyan mint a nálunk is divatozó úgynevezett fa- vagy szalma harmonica, de azért valami különösebb zenei jelentőséggel még sem bír.

Ez — családi használatánál fogva — méltán chinai zongorának nevezhető hangszer alakja a 32. ábrán látható.

Ujabb időben Chinában már lantot, mandolint, sőt húros hangszereket is lehet találni, melyeket leginkább az ottani kóbor zenészek terjesztettek el, melyek azonban teljességgel nem chinai eredetűek.

Jáva s a mellékszigeteken szintén a chinai zene s hangszerek a túlnyomók. A dallamok általában szegények s valami harmóniának nyoma is alig van. Az itt divatozó hangszerek közt megemlítendő a „Gambang“, mely három nyolczadra terjed és a „Gender“, mely 14 felfüggesztett lapos érclapból van összetéve. E két hangszer még, másokkal egyesülve az úgynevezett „Gambang“-játékot eredményezi, mely (az

úti leírások szerint) kellemes hangzással bír s melynek hatását még a bele-bele

32. ábra.

hangzó „Gong“ (három láb) terjedelmű érc-üst harangzúgása is emeli.

(Folytatás következik.)

Csiky Gergelyről.

— Apróságok irodalmi életéből. —

A »Wiener Allgemeine Ztg.« budapesti levelezője néhány érdekes adatot beszél el Csiky Gergelyről, jeles írónk saját közlése szerint.

Atyám — beszél neki a többi közt Csiky — orvos volt Aradon. Ő kelté bennem a színház iránti szeretetet. Irt apró szindarabokat, melyeket mi gyermekek adtunk elő. Ezek a kis darabok ébresztették föl érdeklődésemet a nagy darabok iránt. Emlékszem, hogy az olvasás mesterségét is a színlapok segítségével tanultam meg. A szabadságharcban családunk minden javát elveszté, mint szegény fiu a papnöveldébe jutottam. Tanulmányaimat Budapesten és a bécsi Augustinumban végeztem s végre tanár lettem Temesvárott. Ez élet nem tetszett s boldogtalanul érzém magamat. Egyetlen szórakozásom a drámaírás volt. Egy »Roderich« című drámába kétszer kezdtem, egy »Julian« is megkísérlettem s a Salamon király-ba is háromszor fogtam bele. Kiolthatlan vágy sarkalt a drámaírásra, s ha egygyel elkészültem, azonnal egy másikba fogtam.

Temesvárott mindig kellemetlenebbnek tetszett állásom. Író akartam lenni. A színmű írásra éreztem legtöbb képességet. Elhatároztam, hogy három darabot írrok: egy modern vígjátékot, egy népszínművet és egy klasszikus mintára készült darabot.

A vígjátékot névtelenül a nemzeti színházhoz küldtem be. Érintetlenül jött vissza. A népszínművel pályáztam: még meg sem említették. Reményemet a verses darabba helyeztem. Az akadémia éppen akkor tűzött ki díjat. Beküldtem. Az eredmény kihirdetése előtt két nappal egy újságot olvastam. Egy a Teleki-pályázatról szóló cikk panaszkodott, hogy amilyen rossz darab érkezett be. A cikk végén egy darab címét öreg betűkkel láttam kinyomatva. Olvastam a címet: nem az én darabom címe volt. Haragosan dobtam félre az újságot. Egy idő múlva nyugodtabb lettem. Egészen akartam olvasni halálítéletemet. Még egyszer elolvastam az újságot s láttam, hogy a »Jós-

lat első helyen van ajánlva . . . Gyorsan egy pohár vizet ittam, mert féltem, hogy szélhűdés ér.

Első gondom az volt, hogy harminc forintot szereztek s Budapestre utaztam, hogy elhozzam a száz aranyat. Ott voltam a gyűlésen, melyen kihirdették dícsőségeimet. Szász Károly volt az előadó. Anyyra bírálta díjkorozott munkámat, hogy azt hittem: száz arany helyett huszonöt botot kapok. »Jóslat«-om a rossz darabok közt »a legkevésbé rossz«, én kontár vagyok s több ilyen hazugság. És mégis négy év múlva már magam is tagja voltam az akademiának s a legközelebbi Teleki-pályázaton előadó.

Száz arannyal gazdagabban, de ezer reménytel szegényebben tértem haza Temesvárra. Nem mertem volna hinni, hogy a »Jóslat« színpadra kerül. De ez is megtörtént. Szilgietti írt, hogy olvasta darabomat s jónak találja, sőt sikert is remél tőle. A darabot előadták s tetszett. A taps ismét felbátorított. Író lettem. Írói tevékenységem azzal kezdődött, hogy Párisba utaztam, pár hónapig időztem ott, mindennap színházba mentem s a franciákat az után tanulmányoztam. Haza jöttem s megírtam a »Proletárok«-at. Alakjaimat egy keresési uti kávéházban találtam, s a »honvéd özvegéte« a véletlenség vezette hozzám —

Elmondá a többi közt Csiky, hogyan dolgozik. A darabot először kidolgozza magában, azután leírja a mesét, megállapítja a jeleneteket és azután hozzáfog az íráshoz. A cselekvény komponálása sokszor hónapokat igényel, a megírás azonban nem tart tovább három hétnél. Diderot azt mondja, hogy nagy hatások elérhetése végett a komikust össze kell kötni a tragikussal; Csiky mindig követte ezt a maximum darabjaiban. Az élet nem mindig vég, de nem is mindig szomorú.

Apróságok.

A kettős tanács.

Minden híres művész tudja, hogy a pokol minden kincsja »Kis Miska« ahhoz képest, ha valamely »felfedezett nagy tehetség« vagy »keletkező és nagy reményekre jogosító« művésznék, vagy művésznének a kalapálását, kornyikálását vagy hegedűnyagratását kell végig szenvedni. Senki sem kínoztak meg e tekintetben annyira, mint Liszt Ferencet, de nem is volt senkinek e téren oly isteni türelme, mint Lisztnek, ki mindig igyekezett a neki bemutatott »geniekben«, ha többet nem, de legalább tehetséget felfedezni. Hány ily »fiatal művésznőt« esőkölt homlokán és hány zenész, kik valamikor futólagos érintkezésben voltak Liszttel, mondták magukat Liszt tanítványainak.

De Liszt soha sem járt úgy, mint legutóbb járt a híres Leschetizky Tódor tanár. Leschetizky egyik művészi körútjában Hamburgba érkezett. Itt másnap bekopogtat hozzá két hölgy, mint rendesen, ha két hölgy együtt jön: egy öreg és egy fiatal. Leschetizky rögtön átlátta a helyzetet és bizonyos volt benne, hogy a fiatal valamely hangszert kózik. Úgy is volt, a mama csakhamar előadta, hogy leánya zongorán játszik és kéri az ünnepeit művészt sít.

Leschetizky bús előérzetektől kínozva, lekonyította fejét, és midőn a kisasszony játszani kezdett, látta a művész, hogy itt tehetségről szó sem lehet. Nem akarva azonban a vastag igazságot a látogatók szeméi közé vágni, a következőleg szolt:

„Kisasszony, azt hiszem, hogy több tehetsége van az énekhez. Adja fel a zongorajátékot és legyen énekesnő.“

Rövid idővel ezután Leschetizky Lipésébe érkezett. Ismét hotelben vett lakást, ismét jött két hölgy, egy öreg és egy fiatal, és ismét csak arra kérték a művészt, hogy hallgassa meg őket. A kisasszony énekesnő volt. . . . Alig kezdtek el énekelni, Leschetizky közbe vág:

„Kisasszony, azt hiszem, hogy több tehetsége van a zongorához. Adja fel az éneklést és . . .“

„De tanár ur!“, szolt közbe ingerülten a mama. „Hamburgban azt tanácsolta leányomnak, hogy legyen énekesnő, itt meg azt, hogy a zongorajátékot művelje! Hát melyik tanácsát fogadjam el?“

Tableau!

Ez idő óta Leschetizky tanár óvakodik a tanácsosztogatástól.

Dunizetti tudvalevőleg rendkívül gyorsan dolgozott, minélhogy a zene Dumas Sándorjának neveztek. Egyszer arról beszéltek előtte, hogy Rossini mily gyorsan írta »Sevillai borbély«-át, »két hét alatt elkészült vele.« »Két hét alatt?« kérde Dunizetti »nézd csak, nézd, mily lusta volt az az ember!«

Zenei definíció. Egy előkelő olasz zenesz a nők életkorára nézve a következő zenei definíciót állította fel: A 15 éves leány: arpeggió; a 20 éves nő: allegro vivace; a 30 éves: accordo forte; a 40 éves: andante — andante; az 50 éves korban kezdődik a rondo finale, míg a 60-ik életkorban a tremolo alla sordina jut érvényre.

Dalünnepegy Hamburgban. Hamburgban a folyó éven általános német dalünnepegyt fognak tartani. Az ünnepegyt rendező bizottság az ünnepegy megtartását augusztus hó közepének három napjára tűzte ki.

Rubinstein Antal egy levelét közli egyik berlini lap, melyet feleletképen intézett egy fényes ajánlatra, melyvel Amerikába hívták hangversenyezni. »Egyik operám vezetésére szívesen vállalkoznék Londonban« mondja Rubinstein levelében — de zongorázní — többé soha. Számított rá, hogy rövid idő alatt bevézem művészi pályafutásomat, vagyis februáriusban Párisban játszom, azután Szent-Pétervárot és Moszkvát és ezzel »comedia finita est.«

Főlefelevenedett halott. A berlini királyi színházban Wilbrandt »Kriemhild«-jének egyik legutóbbi színre hozatala alkalmával felette kómikus eset történt, mely egy cseppet sem illet a szomorú darab keretébe. A 3-ik felvonásban ugyanis az egyik főszereplőnek holtan elterítve kell a földön feküdnie. Ekkor történt, hogy az másik szereplő egy az asztalon fekvő korszó vigyázatlanság folytán a holtan fekvő színészre döntött, kit e nem várt meglepetés annyira kihozott a sodrából, hogy rug-kapálózni kezdett és »Au, au!« kiáltásokat hallatott. Képzeltetni, hogy a hirtelen feltámadt halott mily óriási hahotára fakasztotta a közönséget.

Rossini gyermekkorából. Meerts Ferenc híres festő neurég egy festményt állított ki Brüsszelben, mely Rossini életéből egy jelenetet ábrázol. Rossini atyja állítólag lustasága büntetésére egy rézműveshez adta inasnak. Miután azonban a fiu a nehéz kalapácsot nem bírta emelni, mestere a fújtató mellé állította. Így látjuk a »Tell Vilmos« későbbi szerzőjét a rézműves műhelyében, a mint egyik kezével a fújtatót igazítja és a másikkal a falnak támaszkodik. Az inas egész magatartásában, arczának vonásaiban látható, hogy az a mesterség nincs igényére, és hogy gondolatai egészen máshol tévednek. A művész e festménnyel az arany érmet nyerte.

Bülow és a művészt. Bülow, nem tudni mi okból, annyira megharagudott a »Dresd. Nachrichten« című tekintélyes lap kritikájára, hogy avval az írásbeli kéréssel fordult az említett lap szerkesztőjéhez, hogy vagy küldjön más művészt hangversenyre, vagy ne is írjon róla kritikát. — Ha a művészeknek is megengednék, hogy alkalom adtán, »vagy más művészt, vagy egyet sem« kérjenek, akkor a kritikus élete nem volna martirium, hanem élvezetteljes.

Pályázati hirdetés!

Zene tanító kerestetik Kisujszállásra, ki a zongoratanításban alapos oktatást képes igazolni.

Előny adatik azon pályázónak, a ki a hegedűt is tanítani tudja. Fizetésül hetenként 30 óraért egy evre 600 forint biztosítatik. Az ezenkívül vállalandó órák külön díjaztatnak.

Pályázati határidő april 1. Az állás május hó 1-én elfoglalando.

Pályázati kérvények alólírotthoz Kisujszállásra küldendők

Magay Károly,
kir. jbró.

Külföldi hírek.

¶ Az olaszországi színházi viszonyokra érdekes világot vet a következő statisztika. Minden még oly kicsi, alig 10.000 lakost számláló helységben legalább egy épített és a modern követelményeknek megfelelő színház van. Több lakossal bíró városok azonban 3-4 és több színházal bírnak, részint monumentális épületek, részint nyári színházak. Még nagyobb a színházak száma a fővárosokban. Így Nápolyban 16, Rómában 10, Mailandban 11 elsőrangú színház van, azonkívül pedig számos Marionett, Pochinell- és magánszínház. Jelenleg Olaszország 68 városában mindenütt egy színházban opera előadások vannak. Mailandban 3 színházban, Florenzben szintén 3-ban és Nápolyban 4 színházban. A mi a műsort illeti, az idén leginkább »Ernani«, »La Favorite«, »Faust«, »Rúj Blas« és »Troubadour« adatnak elő. Van azonkívül Olaszországban 89 utazó színhársulat, 17 oly társulat, melyek különféle olasz diadeltusban játszanak, 5 úgynevezett »Variété«-társulat, 7 műlovarda, 9 Marionett színház, 12 olasz és 1 német operatársulat.

¶ Verdi most fejezte be »Don Carlo« című operájának átdolgozását, melyet 5 felvonásból (mint eredetileg volt) négyre szállított le. E mű új alakban Mailandban Ricordinál fog megjelenni.

¶ Patti Adelina jövő hó 18-án elhagyja Amerikát és Londonba megy, a hol június hó 1-től a »Convent-Garden« színházban vendégszerepeljen.

¶ Zeneszerző és balettancsnó. C e r a l e kisasszony, a becsi prima ballerina »La Dea delle Isole« (A szigetek istennője) cím alatt tündéres balettet szerzett, melyet az udvari operaszínházhoz nyújtott be. A saját gondolatait és eszméit lábbelgyen lepörgető ballerina-zeneszerző mindenestire érdekes jelenség.

Szerkesztő postája.

Dr. B. F. Köszönjük a közleményt s örömmel fogadjuk a továbbiakat, valamint az ígért kritikát is.

Nagykikindai dalárda. E r k e l Sándor teljes címe: a nemz. színház opera igazgatója és a filharmonikus társulat karnagya.

Zenetanár Aradon. A hozzánk intézett kérdésre kielégítő választ nem adhatunk, tán helyesebb, ha egyenesen a mesterhez fordul azzal. A nála megszkott szívélyes előzékenység bizonyára válasza fogja méltatni levelét

M. K. Nagyváradon. Természetesen. — minden kapható a »Harmonia« társulat üzleteiben, a zeneművek után a szokásos százalék leengedésben részesül, sőt ha évenként bizonyos összeg erejéig hozat zeneműveket, az összes újdonságok megtekintése is megküldetnek.

Figyelmeztetés!
Kitünő zongorahangoló
MAGRINI A.
ajánlatik mindennemű
zongora-hangolás, javítás és bő-
zésére.
Megtudható a társulat zeneműkeres-
kedésében váci utca 3.

NEMECSCKE JÓZSEF

== Mignon == zongorák. Tartós kitünő hang-
szerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

'Produktív szövételkezet'

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű
„Bösendorfer“ zongoragyárból el-
szakadt 60 munkás alapította s ma
nár méltán vetekedik az anyaggyár
készítményeivel.
Tekintve a kitünő minőséget
a legolcsóbb hangszer. Külö-
nösen ajánlatos az úgyneve-
zett „Mignon zongorák.“
A nagy arany éremmel kitüntetve.

SCHMIDT FERENCZ

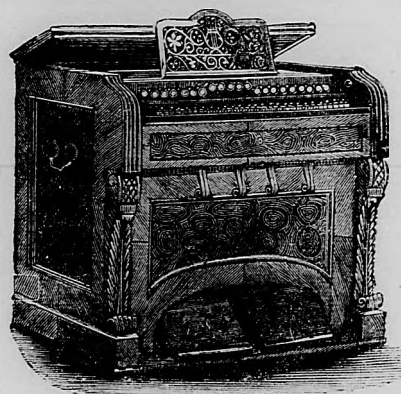
Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid szalon, diófából.
" " " fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.

CARL HAMBURGER

zongoragyáros

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Tietz Péter utóda
Kotykiwicz Teofil
gyára

A legjobb minőségű Harmo-
niumok nagy választéka.
Hangverseny- és szalon-har-
moniumok. Prolongement és
Perussióval. Templomok és
iskolák számára 100 forintól
föltele.

Több évi jótállás!
Arjegyzék kívánatra
bérmentve küldetnek.

J. Heitzmann és fia

es. kir. udvari zongoragyáros

Első rangú gyár, mely külö-
nösen arról nevezetes, hogy
a legtartósabb hangszereket
készíti. Zongorái az egész vi-
lágon el vannak terjedve. S
mindenütt egyaránt kelendő-
ségnek és kedveltségnek ör-
vendenek. Birja a legmaga-
sabb kitüntéseket.

! Farsangi tréfa!

Grelot (csörgő) polka

közre való csörgővel együtt
kapható minden könyv- és
zenemű-kereskedésben.

Zenetanárok lakcimelei:

Zongora.

- Aggházi Károly nemz. zen. tan. Akad.-ut. 11.
- Barlay János " " Váci-utca 10.
- Schütze Rezső " " N.-korona-u. 4.
- Khayll Antal Thonet udvar
- Erney József " " Kerepesi-út 24.
- Huber Károly " " Uj tőzsdeépület
- Dr. Popper Armin Sugár út 80. sz.
- Ziegler János Király utca 35. sz.
- Koschirz János Sugár út 89. sz.
- Kindtner Károly Vas utca 17. sz.
- Vajdaffy Béla Külső dob utca 49.
- Tomka István Molnár utca 20. sz.
- Krisztinkovich Béla Hungaria szálloda
- Gobbi Henrik Ferenc-József rakpart 18. sz.
- Rausch Károly Hunyady utca 3. sz.
- Kun Miksa Bálvány utca 26. sz.
- Drescher Raimund Kerepesi út Kerepesi ndv.
- Sipos Antal Keeskeméti utca Geisztház
- Zimay László Molnár utca 37.
- Székely Imre Szerb utca 2.
- Avar Alajos. Rákosárok-utca.

Harmonium és Orgona.

Erney József Kerepesi út 24.

Ének.

- Aggházi Károly Akadémia utca 11. sz.
- Huber Károly Uj tőzsde-épület
- Pauli Richárd Dohány utca 28.
- Passy Cornet asszony Muzem körút
- Igerics Katalin Lipót utca 6.
- Ulrich Cécilie Albrecht út 6.
- Schmidt József Lipót utca 19.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.

Zeneszerzés.

- Aggházi Károly Akadémia utca 11.
- Erney József Kerepesi út 24.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.
- Huber Károly Uj tőzsde-épület
- Nicolitsch Sándor Kazinczy utca 17.

Hegedű.

- Huber Károly Uj tőzsde épület
- Gobbi Alajos Magyar utca 36.
- Pischinger Alajos Dohány utca 45.
- Kis Péter Sándor utca 5.
- Frankhauser Károly Diófa utca 18.
- Mészáros József Tűzoltó utca 10.
- Avar Alajos Rákosárok-utca 30.

HEVESI B.

zongoragyáros

Kitünő hazai gyártmány,
mely különösen szoliditása
és tartóssága által tűnik ki.
Ezen minden tekintetben
ajánlatos zongorák főgynök-
ségét a társulat birja s zong-
oratermében mindig megte-
kinthetők.

Uj találmány!

**Vonó hangszerek,
hegedűk
és gordonkák.**

melyek teljesen pótolják az olasz
mesterek műveit. A hang ép oly erős
és nemes, mint a régi hangszereké.

Noebe készítményei!

Csakis a Harmoniánál, Buda-
pesten kaphatók.

Világhírű szaktekintélyek elismerés-
sel nyilatkoznak e feltűnést keltett
tűneményszerű hangszerekről
Egy hegedű ára, csinos tokban 100 frt.
Egy gordonka ára, csinos tokban
150 frt.

MARTIN WESSELY
zongoragyáros.

Különös speciálitás az úgynevezett
„Diminutiv“ zongora, legkisebb alak
s mégis erős, tömör hang. Bár milyen
kicsi szobában is elfér. Az egész zong-
ora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

PETROV

zongoragyár.

Legolcsóbb zongorák

Souczerk Máttyás

zongoragyár

olcsó és tartós gyártmány
a »Harmonia« zong-
oratermében mindig készletben van.

„HARMONIA“

zeneműkereskedésben
kaphatók valódi legfinomabb francia
hegedű- és gordonka-
hurok és gyanta.

A világhírű *Voirin-féle* vonók
raktáron tartatnak.
Vidékről jövő megrendelések
pontosan teljesítetnek.

HOYER

vonó-hangszer készítő

Gyönyörű imitációk külö-
nösen műkedvelők figyel-
mébe ajánlatosak.

EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás
remekei közé tartoznak. Tartósságra
utólérhetlenek. ezen tulajdonságnak
köszönheti e gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Szalon Stucz, diófa
" " " fekete

keresztthúrozott és egyszerű.